

LUNDS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR PSYKOLOGI

*Samarbete eller individuell prestation -
Vilket lämpar sig bäst vid en
studiesituation?*

Samuel Sarkar

Kandidatuppsats vt 2012

Handledare: Åse Innes-Ker

Abstract

En studie genomfördes, med syftet att undersöka om delad börda av en studieuppgift skulle ge bättre resultat än individuella inläsningsstudier. Försökspersoner var 38 personer från flera olika platser i Skåne. Uppgiften gick ut på att försökspersonerna i par skulle läsa vars en halva av en tvådelad text, för att sedan delge denna för sin partner, innan de fick svara på frågor knutna till båda halvorna av text. Dessa resultat jämfördes med en situation där försökspersonerna, var för sig, fick läsa en annan text och sedan svara på frågor om denna. Resultaten indikerar att både läsa och återberätta samt passiv lyssning av en text leder till förståelse för den, jämfört med individuell inläsning. Den använda metoden antyder därför att delad börda av instuderingstexter skulle kunna leda till både bättre inläring och minskad arbetsbörda för individer som använder den vid instudering.

Keywords: samarbete, individualism, inläring, utläring

Samarbete och individualism

Individualistiskt- och samarbetstänkande är ett väl diskuterat fenomen, både generellt, men också i specifika områden såsom skolan. Den formella undervisningen i skolan har alltsomoftast baserats på en lärare och ett flertal elever. Denna lärare eller föreläsare ses ibland implicit som en allsmäktig och allvetande individ, som eleverna ska lyssna på och insupa fakta från. Detta tankesätt, att enbart läraren är värd att lyssna på, är så ingrott i elever och studenter att de ofta har observerats skruva på sig, börja prata med varandra eller ignorera när någon annan jämlik elev/student kommer med frågor eller kommentarer. Det kan även bero på att man mycket tidigt i skolan lär sig att mäta sina egna resultat gentemot andra och därmed påverkas mot att det står mellan en själv eller alla andra, istället för att samarbeta mot gemensamma mål. Skolan ser trots det inte längre ut som den gjort under så lång tid. Även om delar av gamla metoder lever kvar, så har många nya utlärningsmetoder provats, med skiftande resultat. Det står klart att nya, välutvecklade, välbeprövade, effektiva, evidensbaserade metoder skulle kunna tillföra den svenska skolan en hel del. (Goldschmid & Goldschmid, 1976; Johnson & Johnson, 1989; Zaremba, n.d.)

Till synes oändligt mycket skulle kunna skrivas om samarbete, individualism och tävlan, men det är naturligtvis varken önskvärt eller möjligt inom ett arbete som detta, det har andra dessutom redan gjort. Majoriteten av forskningen inom samarbete och individualism relaterat till skola och inläring, visar övervägande att samarbete ger bäst resultat, både kognitivt och affektivt. För att dessa effekter ska uppstå, verkar det finnas några kriterier som behöver vara uppfyllda. Alla i samarbetsgruppen måste vara aktiva deltagare för att gruppen som helhet ska kunna dra störst nytta. En persons ”social loafing” (ungefär ”maskning”) kan dra ner en hel grupp. Gruppens mål, som man strävar mot, måste vara samma, det räcker inte med att upplevelsen av att målen delas av alla. Samarbete och individualism behöver dock inte vara ömsesidigt uteslutande. Forskning Onwuegbuzie et al. (2009) har visat att studenters naturliga nivåer av individualism, predicerar hur bra en grupp kommer att prestera i en studiesituation. Ju mer individualism och ju fler individualister i gruppen, desto bättre presterade de. (Johnson & Johnson, 1989; Johnson & Johnson, 1999; Onwuegbuzie, Collins & Jiao, 2009)

Läsförståelse och minne

I ett experiment som handlar om inläring, är minnet naturligtvis en viktig komponent. De två termerna kan nästan ses som utbytbara mot varandra. Forskning om inläring och minne handlar om att undersöka hur människor lagrar och bearbetar information och hur de

underliggande strukturerna för detta fungerar (Tulving & Madigan, 1970). Enbart arbetsminnet kommer att beröras i detta arbete.

Arbetsminnet. Arbetsminnet definieras som ”... a processing resource of limited capacity involved in the preservation of information while simultaneously processing the same or other information” (Swanson & Berninger, 1995, p. 83). Exempelvis används arbetsminnet när man lyssnar på en vägbeskrivning. Ny information tas emot samtidigt som man kommer ihåg och bearbetar de instruktioner som tidigare sagts. Ett nära besläktat exempel, både med det föregående exemplet, men än mer med experimentet som behandlas i denna uppsats, är läsförståelse. När man läser en text måste man lagra praktisk, syntaktisk och semantisk information, samtidigt som man tydliggör, analyserar och sammankopplar det med tidigare information, som behandlats i texten. Dock, eftersom arbetsminnets kapacitet är begränsad både mängdmässigt och komplexitetsmässigt, kan man inte bearbeta alltför komplex eller alltför mycket information samtidigt. (Daneman & Carpenter, 1980)

Arbetsminnet är, enligt Baddeley (2012), uppbyggt av olika delar; den fonologiska loopnen lagrar och bearbetar verbal information, det visuella-spatiala skissblocket hanterar synintryck och rumsliga fenomen. Under det senaste decenniet har ännu en komponent tillkommit, nämligen den episodiska bufferten. Den episodiska bufferten fungerar som en länk, både mellan olika delar av arbetsminnet, men också mellan arbetsminnet och långtidsminnet. Denna komponent är dock inte på långt när lika väl etablerad och utforskad som de andra. Slutligen är den centrala exekutiven en komponent som övervakar, kontrollerar och fokuserar de övriga. (Baddeley, 2012)

Alla dessa komponenter är inblandade i experimentet. Den centrala exekutiven styr uppmärksamheten mot viktig information, vare sig man läser eller lyssnar. Den visuella (och eventuellt även den spatiala) delen av skissblocket är aktivt när man läser en text. Om man lyssnar på en återberättelse av en text, är den fonologiska loopnen involverad. Den mest intressanta delen är dock den episodiska bufferten och dess länk med långtidsminnet, eftersom det som läses måste gå över till långtidsminnet, på grund av att informationen måste hållas aktuell över tre faser: inläsning, återberättande och lyssnande på återberättande. Det är först därefter som försökspersonerna får användning för det de kommit ihåg, då frågorna på texten visas för dem. Arbetsminnet är tidsbegränsat och sträcker sig inte över de minuter som dessa faser gör. (Baddeley, 2012; Daneman & Carpenter, 1980)

Läsförståelse och arbetsminne. Som tidigare nämnts har arbetsminnet en viktig roll att spela när det gäller läsförståelse. Genom att bearbeta det som lästs medan man fortsätter att läsa

kan kräva en hel del av arbetsminnet. Om då arbetsminnet hos en person är begränsat, kan man inte tillfälligt lagra och bearbeta det som behövs för att analysera, tolka och förstå den text man läser. Det går dock att träna upp sitt arbetsminne och på så sätt förbättra sin läsförståelse. Det behöver inte ens vara träning direkt riktad mot läsförståelse, utan arbetsminnet verkar vara ett ganska enhetligt system, så träning inom en domän kan generaliseras till andra delar av arbetsminnet. (Loosli, Buschkuehl, Perrig & Jaeggi, 2012; Seigneuric, Ehrlich, Oakhill & Yuill, 2000)

Inläring genom lyssning

Inläring genom att lyssna verkar, underligt nog med tanke på hur vanligt det är med föreläsningar och lektioner i alla skolfaser, vara ett förhållandevis outforskat forskningsfält. Det som går att hitta gäller oftast inläring av ett nytt språk (t.ex. Vandergrift, 2004). Det finns dock viss forskning som behandlar detta ämne med riktning mot in-/utläring separat från språkinläring. En studie i Indien (Abraham, Dhume & Diniz, 1981) undersökte skillnader i inläring och minnesåterkallning mellan bl.a. självläsning av kurslitteratur och föreläsning bland läkarstudenter. De kom fram till att självläsning av kurslitteratur var olämpligt, framförallt för studenter som redan klarar sig bra, och att överlag var icke-övervakade (t.ex. icke-lärlarledd) studier något att undvika.

När man lyssnar på någon som berättar något, har man även fenomen som går utöver orden som återges, så som intonation, tempo och kroppsspråk. Dessa ger ytterligare information om det som återges. Det ger exempelvis antydningar om vad berättaren anser vara viktigt eller oviktigt. (Smiley, Oakley, Worthen, Campione & Brown, 1977)

Inläring genom utläring

Privatundervisning (tutoring) har länge varit ett sätt att hjälpa de som har svårare att lära sig. Denna hjälp kan leda till att de kan hänga med i den normala undervisningen utan att de hamnar efter. Alternativt används privatundervisning som ett sätt för de som redan är duktiga, att bli ännu bättre. Privatundervisningen var under lång tid förbehållen de som hade råd att anställa en privatlärare, men mer och mer under 1900-talet började man använda elever som jämlika privatlärare (peer tutor), både i och utanför skolsystemet. Oftast är dessa relativt jämnåriga och längre gångna i sin utbildning, kronologiskt och/eller kunskapsmässigt. Att använda jämnåriga som lärare har flera fördelar. För det första är det ofta relativt billigt, för det andra finns det många fler att välja bland, jämfört med utbildade lärare, och de jämnåriga

privatlärarna lär sig ofta också under tiden de agerar lärare, rent kognitivt och kunskapsmässigt. (Goldschmid & Goldschmid, 1976; Roscoe & Chi, 2007)

Studier har även visat att både privatlärarna och eleverna (tutee) skattar ämnet de lärt ut respektive lärt, som mer intressant och blir mer motiverade att fortsätta lära ut eller lära sig (Cohen et al., 1982; Goldschmid & Goldschmid, 1976). Ibland skapas även ganska starka, nästan familjelika, band mellan privatlärare och elev, trots att ålderskillnaden kan vara ganska stor (Juel, 1996).

Att man lär sig av att lära ut har varit känt åtminstone sedan 1600-talet (Roscoe & Chi, 2007). Hur och varför har det dock bara spekulerats i, fram till de senaste decennierna. Det är också först sedan man börjat utföra meta-analyser som man kan uttala sig om till vilken grad jämlika privatlärare lär sig av att lära ut. (Bargh & Schul, 1980; Cohen, Kulik & Kulik, 1982; Goldschmid & Goldschmid, 1976; Juel, 1996)

Vilka är då fördelarna med privatundervisning mellan jämlikar och hur bör en sådan situation se ut? Små grupper är bättre än stora, men bättre ändå är det att para ihop en lärare med endast en elev (Goldschmid & Goldschmid, 1976; Juel, 1996). En strukturerad in-/utlärningsituation, där privatläraren och kanske även eleven fått instruktioner, är bättre än en ostrukturerad dylik. En kortare period av privatundervisning är bättre än en lång (längd på sessionerna nämns inte), förmodligen för att privatläraren lär sig mest i början av perioden. I övrigt är vissa ämnen (t.ex. matematik) något bättre lämpade än andra (t.ex. läsning), lägre färdighetskrav på studieämnet ger större effekt och lokalt utvecklade prov ger större effektstorlek än standardiserade prov, såsom exempelvis nationella prov (Cohen et al., 1982). Överlag blir privatlärarna dock inte mer än 0.35 standardavvikelse bättre än sina jämlikar (kontrollgrupp) (Cohen et al., 1982; Roscoe & Chi, 2007). Det är fortfarande inte helt klart hur privatläraren ska agera för att effekterna ska öka, men det finns studier som visar att en mer kunskapsbyggande interaktiv utlärningsstil fungerar bättre än en kunskapsberättande. Med detta menas att läraren ska hjälpa och guida eleven till att komma fram till svaren själv i stor utsträckning. Privatläraren bör undvika att bara berätta sin egen kunskap inom området, då detta inte aktiverar eleven. (Roscoe & Chi, 2007)

Trots denna fokus på privatlärarna, hjälper den sortens undervisning även eleverna i hög grad (Cohen et al., 1982). Det ska dock inte ses som en mirakelkur för alla inlärningsproblem man kan hitta i skolan (Goldschmid & Goldschmid, 1976).

Syfte

Den svenska skolan har varit ett hett debattämne de senaste åren. Alla tycks vara överens om att det nuvarande tillståndet inte är acceptabelt, men vem som bär ansvar för att det ser ut som det gör och vem som ansvarar för att förbättringar genomförs verkar inga vara överens om. Kommunerna, regeringen, Skolverket, lärarutbildningarna, lärarna och till och med eleverna attackeras från än det ena än det andra hållet. (Zaremba, 2010)

I denna debatt saknar dock författaren till denna uppsats en diskussion om evidens och evidensbaserade åtgärder som är välutforskade. Det finns gott om forskning som skulle kunna tillämpas, ett fåtal har tagits upp tidigare i denna text, men överlag verkar evidensbaserad in- och utlärnin g lysa med sin frånvaro i det svenska skolsystemet. I ljuset av detta vill författaren undersöka vad forskningen säger, framför allt om samarbete och individualism, och se om en annorlunda in-/utlärnin gsmetod skulle kunna tillföra något.

När teorier skulle insamlas till detta arbete framkom det att en kraftig majoritet av den forskning som gjorts inom ämnet samarbetesinlärnin g utfördes innan 80-talet och att den är till synes övergiven efter 80-talet. Även om forskningen var mycket fruktbar när den pågick (en sammanställning gjordes med ca 500 olika studier), verkar mycket av den vara präglad av ett visst mått idealism när det gäller frågeställningarna som undersökts (Johnson & Johnson, 1989). Detta gör att det borde finnas gott om möjligheter att utveckla kunskapen och fylla i eventuella hål som kan ha missats, eller att nyare forskning inom andra områden kan belysa gammal kunskap på nytt sätt.

Det gällande experimentet utförs genom att försökspersonerna får läsa två texter, varav en är en halva av en hel artikel. Den andra halvan får de berättad för sig och de berättar i sin tur sin halva för sin experimentpartner. Denna design valdes av flera skäl. Att vara passiv lyssnare kan ses som en emulering av hur klassrum/föreläsningssalar ser ut. Trots att en strukturerad in- och utlärnin g har visat sig vara mer effektivt och gett störst resultat både för läraren och för eleven, så valdes en ostrukturerad situation på grund av att det tar tid att lära ut en strukturerad in- och utlärnin gssituation till framförallt privatläraren, men ibland även till eleven (Cohen et al., 1982). Experimentet går ut på att undersöka om delad börda eller individuella studier fungerar bäst på en uppgift som liknar en studiesituation.

Hypoteser

Studien är baserad på tre hypoteser. Den första är att resultatet av att både läsa och återberätta en text kommer att leda till bättre förståelse av innehållet och därmed öka antalet

rätta svar i förhållande till om man bara läst en text. Då man har både läst och återberättat texten, har den bearbetats två gånger istället för bara en då man endast läst (den andra texten). Även att verbalisera hjälper med inläring. Även att vara medveten om att man ska lära ut något är till hjälp, förmodligen för att man då organiserar och koncentrerar sig bättre. (Bargh & Schul, 1980)

Likaså kan social loafing motverkas, då både experimentledaren och experimentpartners uppmärksamhet var riktade mot personen som läste. (Onwuegbuzie, Collins & Jiao, 2009)

Den andra hypotesen för undersökningen är att om man endast fått en text summerad för sig, på ett ganska detaljerat vis, kommer man att få ett resultat som något överstiger det man får för den individuellt lästa texten. Riktningen på hypotesen baseras på Abraham, Dhume & Diniz (1981) tidigare nämnda studie på medicinstudenter i Indien. Detta trots att när man läser, kan man själv välja vad man fokuserar sin uppmärksamhet på. Något man inte kan om man är passiv lyssnare. Detta kan framförallt bli ett hinder om det som återberättas är på en relativt komplex nivå, då man inte kan upprepa särskilt svåra stycken för sig själv, tills man förstått dem. (Rickheit, Strohner, Müsseler & Nattkemper, 1987)

Den tredje hypotesen är en sammanslagning av de två första. Resultaten för den lyssnade och återberättade texten kommer att överstiga resultaten för den text som enbart lästes individuellt. Denna hypotes kan ses som huvudsyftet med undersökningen.

Metod

Deltagare

I studien ingick 38 deltagare i par om två, varav 23 deltagare var kvinnor. Cirka hälften var studenter vid Lunds Universitet. Dessa deltagare rekryterades i huvudsak utanför Institutionen för Psykologi i området Paradiset i centrala Lund. Andra deltagare rekryterades på platser såsom kafé, bibliotek eller på en ryttarförening. Denna spridning uppstod på grund av att bekvämlighetsurval tillämpades. Alla ställde upp på frivillig basis och kompensation varken utlovades eller utgick. Deltagarna rekryterades övervägande i grupp och då oftast i par, då experimentet krävde att två försökspersoner utförde det samtidigt. Då det inte var nödvändigt för experimentets genomförande att syftet och hypoteserna var dolda, var försöksledaren alltid rak när frågor om experimentet ställdes. Två par deltagare (två män och två kvinnor) uteslöts från analysen då de inte fullföljde hela experimentprocessen av olika anledningar, vilket ledde till den tidigare nämnda siffran om 38 deltagare. Försökspersonernas ålder sträckte sig från 18 till 49, med en medelålder på $M=29.45$ ($SD=10.2$). Förutom ålder och kön togs ingen hänsyn till

andra personliga variabler. Dock uteslöts personer som inte talade svenska som om det vore deras modersmål. Inte heller personer som sa att de hade dyslexi deltog.

Material

Experimentet utgick från två texter, den ena om Sveriges Televisions public service-roll (hädanefter kallad text 1; se bilaga A) och den andra handlade om de svenska kommunernas hanterande av psykiskt funktionsnedsatta (text 2). Båda texterna var tagna från Dagens Nyheters debattsida och var på cirka 800 ord vardera. Texten om psykiskt funktionsnedsatta delades upp i två delar (text 2a och 2b; bilaga B respektive C) på omkring 400 ord vardera, d.v.s. den delades på mitten. Åtta frågor komponerades till text 1 (bilaga D) och fyra till text 2a och fyra till text 2b (bilaga E). Varje fråga hade fyra svarsalternativ. Dessa frågor baserades på texterna. Ett formulär där försökspersonerna fyllde i kön, ålder och svar på frågorna tillhandahölls. Dessa formulär var markerade med ett nummer som överensstämde med ett nummer på text 2a och 2b.

Procedur

Försökspersonerna fick först en allmän genomgång av vad experimentet gick ut på och sedan gavs de en av texterna. Varannan gång fick de text 1 och varannan gång fick de text 2 att läsa först, för att undvika inlärningseffekter. När de läst igenom texten en gång fick de, om de hade läst text 2, berätta ”ganska detaljerat” (denna fras uttrycktes med emfas), med texten framför sig, om vad de läst, en åt gången. Efter det fick de lägga texten ifrån sig och de fick var sitt papper med frågorna på och de gavs den tid de behövde för att svara på dem. Båda försökspersonerna svarade på alla frågor, även de som behandlade den text de inte läst, utan bara fått återberättad. När detta gjorts upprepades proceduren för den andra texten. Sedan ombads de, om de inte redan gjort det, att fylla i kön och ålder, för att sedan genomgå en kort debriefing, där de informerades om syftet och hypoteserna för studien och var resultaten så småningom skulle finnas till tillgängliga om de så önskade.

Resultat

För att undersöka hypoteserna användes medelvärdena för antal rätt svar på frågorna tillhörande respektive text. Då text 1 hade åtta tillhörande frågor, men text 2a & 2b endast hade fyra frågor var, halverades resultaten på text 1 innan hypoteserna undersöktes. Detta gjordes för att få en 1:1 jämförelse.

Den första hypotesen, att läsning och återgivning ger bättre resultat, undersöktes med ett one-tailed paired-samples t-test. Medelvärdet för resultatet som rörde den halva av text 2

försökspersonerna hade läst ($N=38$, $M=2.53$, $SD=.89$) jämfördes med halva medelvärdet för text 1 ($N=38$, $M=2.03$, $SD=.85$). En signifikant skillnad framträdde enligt hypotesen $t(37)=2.60$, $p=.007$.

För den andra hypotesen gjordes ett liknande paired-sample t-test, med skillnaden att medelvärdet för resultaten på den olästa delen av text 2 ($N=38$, $M=2.5$, $SD=.98$) jämfördes med halva medelvärdet för resultaten på text 1. Även här var resultatet signifikant, i led med hypotesen $t(37)=2.62$, $p=.007$.

Vid jämförelse av medelvärdena på resultaten för alla åtta frågor på vardera av texterna (text 1: $N=38$, $M=4.05$, $SD=1.69$; text 2: $N=38$, $M=5.03$, $SD=1.37$), utfördes ännu ett paired-sample t-test. Också här framträdde ett, enligt den tredje hypotesen, väntat signifikant resultat, $t(37)=3.14$, $p=.002$.

För att undersöka om könsskillnader förekom som en faktor i skillnaden i resultat mellan texterna gjordes två independent means t-test, där mäns ($N=15$) och kvinnors ($N=23$) resultat jämfördes med varandra, d.v.s. kön användes som gruppvariabel. Inga signifikanta skillnader upptäcktes vare sig i text 1, $t(36)=-.23$ $p=.41$, eller i text 2, $t(36)=.58$ $p=.28$.

Diskussion

Den första hypotesen bekräftades av resultaten. Det var väntat att bearbetning i två faser, inläsning och återberättande, av en text skulle ge högre resultat på frågor om gällande text. En av förklaringarna, utöver de som redan nämnts i hypotesen, kan vara evaluation apprehension. Det är en arousalförhöjning då försökspersonerna kan känna sig personligen utvärderade av exempelvis experimentledaren (Rosenberg, 1965). Detta skulle kunna ha lett till extra höga koncentrationsnivåer, då de även skulle återge texten verbalt till experimentpartnern.

Resultatet som framkom när den andra hypotesen testades var inte helt oväntat, då det gick i den riktning hypotesen förutspådde. Hypotesen var att enbart läsning av en text skulle ge sämre resultat än att bara lyssna. Skillnaden i medelvärdena var likväl lite av en överraskning. Att medelvärdena för båda halvorna av text 2 är nästan identiska kan ha ett flertal förklaringar. En möjlig förklaring är att gruppen med försökspersoner var förhållandevis heterogen. Flera av dem kan ha varit ovana vid att läsa i förhållande till studenter, något några också uttryckte, och därför förstått och tagit till sig mer av texten när de fick den berättad för sig, jämfört med när de läste själva. Det kan ha resulterat i en uppvägande effekt. Exempelvis fick en person 0 på den delen som blev läst, men 3 (av 4) på den delen som blev återberättad. Denna person hade även lågt på text 1. Tidigare forskning har visat att detta kan påverka (Rickheit et al., 1987), men togs inte

med i beräkningarna när studien designades, eftersom spridningen av försökspersonernas läsvana inte var planerad.

En annan förklaring kan vara att försökspersonerna kände en höjd ansvarskänsla att lyssna noga på sin experimentpartner. Även här kan en variant av evaluation apprehension ha haft en effekt på koncentrationsnivåerna. Dock borde denna även gälla för text 1, eftersom även denna gjordes i experimentledarens närvaro, men effekten kan ha varit lägre för att uppgiften inte innebar ett utåtriktat moment.

Då den tredje hypotesen också uppfylldes, kan resultaten ses som lovande för den använda metoden. Fler undersökningar behöver naturligtvis göras innan man kan uttala sig med någorlunda säkerhet om metodens tillförlitlighet och effekt, t.ex. om effekterna sitter i även efter en viss tid, eller efter att en annan uppgift distraherat och sysselsatt arbetsminnet. Utifrån enbart den här studien antyds det att exempelvis studenter skulle kunna minska sin läsbörda med hälften och ändå lära sig mer.

En svaghet i studien är att det är svårt att uttala sig om resultaten som framkommit har varit ”riktiga” och beror på manipulationen, eller om det är så att texterna var olika svåra. Det fanns dock inte möjlighet att testa en ny grupp försökspersoner, med text 1 uppdelad i två halvor och text 2 delarna ihopslagna till en hel text. Ett annat problem gällande både den externa och ekologiska validiteten kan ha dykt upp i urvalet, då försökspersonerna oftast rekryterades två och två samtidigt, istället för två var för sig. Det kan ha lett till att personer som redan kände varandra väl och hade en väl utvecklad interpersonlig kommunikation, klarade återberättandet och lyssnandet på ett mer effektivt sätt än vad andra, för varandra okända personer, skulle ha klarat.

Ett flertal kvinnliga deltagare uttryckte under debriefingen att text 2 var mer intressant och därför lättare att komma ihåg än text 1. Flera av dem sa även att, om de hade varit män hade det troligtvis varit det omvända förhållandet. Könsskillnader i resultaten på de olika texterna kan dock uteslutas, då inga signifikanta skillnader uppmättes.

Vidare forskning skulle kunna vara mycket fruktbar. Först och främst skulle vara att replikera studien, med andra texter eller andra typer av uppgifter, för att validera de uppnådda resultaten. Som nämnts ovan skulle experiment, som undersöker om metodens effektivitet under längre perioder och/eller med sysselsättning av arbetsminnet efter instuderingsfasen. Vidare forskning skulle även kunna undersöka hur metoden står sig gentemot vanliga föreläsningar, mer interaktiva lektioner/seminarier, eller dylikt.

Referenser

- Abraham, G. J., Dhume, V. G., & Diniz, R. S. (1981). Comparison of didactic lecture, self-reading and self-instruction as learning methods in medical students of western India. *Medical education, 15*(4), 222-5.
- Baddeley, A. (2012). Working memory: theories, models, and controversies. *Annual review of psychology, 63*, 1-29. doi:10.1146/annurev-psych-120710-100422
- Bargh, J. A., & Schul, Y. (1980). On the cognitive benefits of teaching. *Journal of Educational Psychology, 72*(5), 593-604. doi:10.1037//0022-0663.72.5.593
- Cohen, P. A., Kulik, J. A., & Kulik, C. C. (1982). Educational Outcomes of Tutoring : A Meta-analysis of Findings. *American Educational Research Journal, 19*(2), 237-248.
- Goldschmid, B., & Goldschmid, M. L. (1976). Peer teaching in higher education: A review. *Higher Education, 5*(1), 9-33.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1989). *Cooperation & Competition: Theory and Research* Interaction Book Co.
- Juel, C. (1996). What Makes Literacy Tutoring Effective? *Reading Research Quarterly, 31*(3), 268-289.
- Loosli, S. V., Buschkuehl, M., Perrig, W. J., & Jaeggi, S. M. (2012). Working memory training improves reading processes in typically developing children. *Child neuropsychology: a journal on normal and abnormal development in childhood and adolescence, 18*(1), 62-78. doi:10.1080/09297049.2011.575772
- Onwuegbuzie, A. J., Collins, K. M. T., & Jiao, Q. G. (2009). Performance of cooperative learning groups in a postgraduate education research methodology course: The role of social interdependence. *Active Learning in Higher Education, 10*(3), 265-277. doi:10.1177/1469787409343190
- Rickheit, G., Strohner, H., Müsseler, J., & Nattkemper, D. (1987). Recalling Oral and Written Discourse. *Journal of Educational Psychology, 79*(4), 438-444.
- Rosenberg, M. J. (1965). When dissonance fails: On eliminating evaluation apprehension from attitude measurement. *Journal of Personality and Social Psychology, 1*(1), 28-42. doi:10.1037/h0021647
- Seigneuric, A., Ehrlich, M-F., Oakhill, J. V., & Yuill, N. M. (2000). Working memory resources and children's reading comprehension. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal, 13*, 81-103.

- Smiley, S. S., Oakley, D. D., Worthen, D., Campione, J. C., & Brown, A. L. (1977). Recall of Thematically Relevant Material by Adolescent Good and Poor Readers as a Function of Written Versus Oral Presentation. *Journal of Educational Psychology*, *69*(4), 381-387.
- Swanson, H. L., & Berninger, V. (1995). The role of working memory in skilled and less skilled readers' comprehension. *Intelligence*, *21*(1), 83-108. doi:10.1016/0160-2896(95)90040-3
- Tulving, E., & Madigan, S. A. (1970). Memory and Verbal Learning. *Annual Review of Psychology*, *21*(1), 437-484. doi:10.1146/annurev.ps.21.020170.002253
- Vandergrift, L. (2004). 1. Listening To Learn or Learning To Listen? *Annual Review of Applied Linguistics*, *24*, 3-25. doi:10.1017/S0267190504000017
- Zaremba, M. (n.d.). "Det är ingen vacker syn." Så tog teknokraterna kommandot över skolan [elektronisk version]. *Dagens Nyheter*. Hämtad 23 maj 2012 från: <http://www.dn.se/kultur-noje/det-ar-ingen-vacker-syn-sa-tog-teknokraterna-kommandot-over-skolan>

Bilaga A

En genomgripande förändring har skett i det svenska – och internationella – medielandskapet sedan grunddragen hos nuvarande regelverk för public serviceföretagen togs fram för trettio till femtio år sedan. På den tiden var bandbredd för sändning en begränsande faktor och den modell som valdes blev därför först en och så småningom två marksända statliga kanaler. När TV2 startades 1970 talades det om ”stimulerande konkurrens” mellan två kanaler.

Som det ser ut i dag och ännu mer i framtiden har svenska tittare tillgång till tusentals tv-kanaler från hela världen, distribuerade över marknätet (numera digitalt), satelliter, kabel-tv och mer och mer via internet (både fast och mobilt). Om tio till tjugo år kommer så gott som all tv att distribueras med så kallad IPTV-teknik.

I medielandskapet är de flesta aktörer kommersiella, men public servicekanalerna har en given och viktig plats på kartan. Varje aktör har en roll att spela i detta system. Och det gäller därför att ta fram ett modernt regelverk som avspeglar detta.

En av de allra viktigaste uppgifterna för den pågående public serviceutredningen är därför att utarbeta ett förslag som tar vara på den centrala karaktären hos ett public serviceutbud och föreslår vilka kvalitetskrav man kan ställa på det. Då skapar man förutsättningar för att det både kan bevaras och utvecklas. Utbudet i Sveriges Television har dock fått en alltmer kommersiell profil trots att verksamheten till allra största delen finansieras av licensintäkter. Sveriges Television har blivit en kvasi-kommersiell verksamhet utan reklamintäkter.

Styrkan i ett public serviceutbud ska vara att det erbjuder något annat än vad de kommersiella kanalerna kan åstadkomma. Och detta måste i sin tur baseras på kultur- och mediepolitiska ambitioner.

Public service har en mycket privilegierad position jämfört med de kommersiella kanalerna: Programutbudet kan stå fritt från behovet av kommersiell finansiering vare sig det är reklam eller sponsring. Det betyder inte att public service struntar i tittarna. Det är fullt möjligt att ha ett brett programutbud med hög kvalitet. Mediepopulister förolämpar stora tittargrupper när man kallar ett utbud som ställer krav både på dem som producerar och tittar för smalt eller ”tråk-tv”. Ingen kallar Dramaten för ”tråk-teater” bara för att man inte spelar ”Czardasfurstinnan” eller ”Grease”!

Kvalitetskraven hotar inte heller ”den publicistiska integriteten”. Tvärtom. Det är också diskutabelt att som medieforskaren Kent Asp ställa ”underhållning och fiktion” mot ”fakta och information” på ett rent kvantitativt sätt.

Under senare delen av 1990-talet hittade SVT:s dåvarande vd Sam Nilsson på sin egen 50-procentsregel: SVT måste ha minst hälften av publiken för att kunna säkra tv-avgiften. Detta var dock inget krav från politikerna. Sam Nilsson rekryterade ett antal medarbetare från kommersiell tv; en del av dessa finns än i dag kvar på nyckelposter i företaget. (Om denna avgörande period för SVT kan man läsa i avhandlingen ”TV-ledning i konkurrens” som SVT-medarbetaren och journalisten Johan Lindén nyligen lagt fram vid Stockholms universitet).

Så inleddes en kommersialisering, eller kanske snarare en trivialisering, av programutbudet i SVT. Ett tidigt exempel var lanseringen av ”Expedition Robinson”; SVT var det enda licensfinansierade public serviceföretag som sände denna serie. Ett dagsaktuellt exempel är det starkt ökande antalet trailrar för egna program, som sänds med samma påträngande intensitet som reklamen i kommersiella kanaler.

Det alltmer kommersiella tilltalet hos SVT visar att respekten för tittarna minskar. Det tyder också på dåligt självförtroende. Haveriet med det nya ”Aktuellt” är ett av flera exempel. Man vill så gärna konkurrera på samma planhalva som de kommersiella kanalerna. Men man glömmer att ett public serviceföretag har en annan roll i medielandskapet och en annan plats i medieindustrins struktur. Programverksamheten i ett public serviceföretag måste i första hand bygga på kvalitativa aspekter. Det är tveksamt om man ens ska delta i de kvantitativa

publikmätningar som de kommersiella kanalerna behöver som bas för sin reklamförsäljning. Storleken ska inte spela någon roll för public service.

SVT har en bra utgångspunkt för att åter bli ett renodlat public serviceföretag. Det finns mycket kompetens inom företaget och en i jämförelse med de kommersiella kanalerna säker finansiering av verksamheten. En tv-avgift är dock i dagens mediestruktur ett påtagligt föråldrat sätt att finansiera public service; finansiering via skattsedeln är naturlig när ”alla” i dag kan titta på tv på många olika sätt. Dessutom ligger kostnaderna för uppbörd av tv-avgiften på nivån 150 Mkr/år, pengar som hellre borde gå till programverksamhet. En skattefinansiering fokuserar på samhällsuppdraget och förbättrar möjligheterna att göra kvalitetskraven tydliga.

SVT måste erkänna att man inte är ”självägande” utan är en offentlig institution som fått sitt uppdrag av svenska folket genom sina politiker. Det betyder också att man måste utgå från ett demokrati- och yttrandefrihetsperspektiv, som också sätter ribban högt i fråga om kvalitetsnivån. Det är angeläget att public serviceutredningen tar upp dessa frågor och föreslår vilka kvalitetskrav samhället kan och bör ställa på sin tv (och radio).

Vi som är medlemmar i Public servicerrådet vill se Sveriges Television bli Public Service!

DN Debatt 30/4 2012

Bilaga B

1

Mitt hem är min borg lyder talesättet. Men om du har en psykisk funktionsnedsättning så kan ditt hem i decennier vara ett rum på tio kvadratmeter utan egen toalett och möjligheter att laga mat. Ditt hem kan ligga i en annan del av landet, långt från familj, vänner och sociala nätverk. Du kan få bo tätt inpå tjugo personer som också har stora behov av stöd och hjälp för oro och ångest. Om det är oroligt på boendet kan ansvariga av rädsla för exempelvis översvämning stänga av vattnet på natten, eller förse gemensamma utrymmen och kylskåp med lås så att du måste påkalla hjälp om du blir hungrig eller törstig.

Får personer med psykisk funktionsnedsättning vård och stöd utifrån sina behov? Det är huvudfrågan i den rapport som Socialstyrelsen i dag överlämnar till regeringen. Tyvärr blir svaret nej. Resultatet av tillsynen visar att nära hälften av de granskade kommunerna inte tillhandahåller ett boende med särskild service i enlighet med lagar och andra författningar på området.

34 av 100 granskade kommuner saknar helt bostäder för psykiskt funktionsnedsatta och 12 har inte fullvärdiga bostäder. Kvalitetsbristerna kan röra såväl boendets storlek, antalet personer, variationen av olika diagnoser eller inskränkningar som begränsar livssituationen för de boende.

Syftet med psykiatrireformen 1995 var att öka psykiskt funktionsnedsatta människors möjligheter att delta i samhället och leva ett liv som andra. Vikten av individuell anpassning lyftes fram. Kommunerna fick ett tydligare ansvar för att planera och samordna insatser, liksom för att utveckla former för boende och sysselsättning.

Reformen har dock haft svårt att sätta sig. 2003 utsåg regeringen en nationell psykiatrisamordnare som i sitt slutbetänkande tre år senare bland annat föreslog en utbyggnad av den öppna vården, fler alternativa vårdformer och omfattande ekonomiska satsningar. Just boendet lyftes fram som den faktor som har enskilt störst effekt på psykiskt funktionsnedsattas levnadsvillkor. Regeringen har de fyra senaste åren satsat 3,7 miljarder på samhällsinsatser för personer med psykisk ohälsa.

Om du inte kan stänga din egen dörr och känna dig trygg i din bostad så kan även den bästa behandling och rehabilitering vara förspild. Därför är det oroande att Socialstyrelsens tillsyn ser en utveckling som åter går mot en ökad institutionalisering.

Vi ser exempel på hur större boenden växer fram. Som mest har vi funnit 22 personer i den kategori av boende som styrs av socialtjänstlagen. I LSS-boenden, enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, har vi funnit 15 personer, trots att föreskrifter och allmänna råd anger att det i regel bör röra sig om 3 till 5.

Bilaga C

2

Ibland byggs bostäder för psykiskt funktionsnedsatta ihop med vårdcentraler och äldreboenden för att skapa effektivitetsvinster. Det går stick i stäv med tanken bakom avvecklingen av de gamla mentalsjukhusen; att dessa personers individuella behov bättre skulle synliggöras.

Socialstyrelsen har ställt krav på åtgärder i princip i samtliga granskade kommuner. Kraven rör en rad aspekter, inte enbart de psykiskt funktionsnedsattas boendesituation. Nu pågår en återrapportering där kommunerna beskriver hur de kommer att genomföra dessa förbättringar. Men det förekommer att kommuner meddelar Socialstyrelsen att de inte avser att göra någonting alls.

Socialstyrelsen drev i fjol det första fallet rörande allvarliga missförhållanden på ett LSS-boende där Nynäshamns kommun riskerade ett vite på 600.000 kronor. Vi fick efter upprepade kontakter gehör för våra krav och kunde nyligen avsluta ärendet. Socialstyrelsen kommer även fortsättningsvis att låta domstolar pröva hur långt avsikter och ambitioner i lag och förarbeten sträcker sig för att situationen ska förbättras för de psykiskt funktionsnedsatta.

Det är oacceptabelt att utsatta, röstsvaga individer ska utlokaliseras på obestämd tid från sina hemorter. Nya bostäder har tillkommit efter krav från Socialstyrelsen, men alltför få. Kommunerna har enligt socialtjänstlagen och LSS ett ansvar för att följa upp vilka behov som personer med psykisk funktionsnedsättning har av insatser och ska planera sin verksamhet därefter.

Redan tillsynen 2002–2004 visade att fyra av tio kommuner inte inventerade behoven eller sökte upp och informerade psykiskt funktionsnedsatta personer i tillräcklig utsträckning. Socialstyrelsen har i tio års tid påtalat att en kommun som inte vet hur många psykiskt funktionsnedsatta invånare den ansvarar för har svårt att uppskatta behovet av både bostäder och vård.

I tillsynen 2011 förstärks bilden av att psykiskt funktionsnedsatta riskerar att inte nås av insatserna de har rätt till. Vi ser påtagliga hot mot den enskildes rättssäkerhet, i form av avsaknad av dokumentation av beslut, ansökningar och journalanteckningar. Trots att Socialstyrelsen har tagit fram vägledning för socialtjänstens personal och att den formella kompetensen har ökat med fler utbildade socionomer ser vi ingen förbättring av handläggningen.

Även samarbetsproblemen mellan kommuner och landsting består. Nedtecknade överenskommelser som lagen kräver finns endast i 40 av de 100 granskade kommunerna och individuella planer upprättas fortfarande för sällan.

Vi vet sedan länge att människor med långvariga och allvarliga psykiska sjukdomar i en rad avseenden har sämre levnadsvillkor än befolkningen i övrigt. Vi vet att en trygg bostad skapar grunden för en god omsorg. Vi vet också att ett omfattande arbete återstår innan de psykiskt funktionsnedsattas hem blir deras borg och de kan leva ett liv som andra.

Insatserna måste utformas utifrån individens behov. Det som nu krävs är att kommunerna tar ett större ansvar för att målsättningarna för psykiskt funktionsnedsatta som har uttryckts i utredningar och lag ska uppfyllas.

Bilaga D

1. Vilken faktor nämner artikeln som begränsade för utvecklingen i TV:ns ungdom?

- A) Få kanaler
- B) Krångligt regelverk
- C) Bristande konkurrens
- D) För lite bandbredd

2. Vad kallas den teknik, som artikeln tror kommer att vara gällande om 10-20 år?

- A) TCP-TV
- B) DVB-T
- C) IPTV
- D) BTTV

3. Vad är den viktigaste uppgiften, enligt artikeln, för public service utredningen?

- A) Föreslå kvalitetskrav
- B) Identifiera potentiell publik
- C) Hitta alternativa finansieringsmöjligheter
- D) Föreslå programutbud

4. Vilken är den, enligt artikeln, primära skillnaden mellan public service TV och kommersiell TV?

- A) Tittarsiffrorna
- B) Vinstintresset
- C) Programutbudet
- D) Finansiering genom sponsring

5. Vad bör SVT förändra för att bli ett "riktigt" public service företag igen?

- A) Kompetensen inom företaget
- B) Programutbudet
- C) Företagets publicistiska integritet
- D) Hur det finansieras

6. Vad var Sam Nilssons 50% regel?

- A) 50% egna programtrailers
- B) 50% kulturprogram
- C) 50% av tittarbasen
- D) 50% nya kommersiella partners

7. Hur menar artikelförfattarna att SVT bör finansieras?

- A) Skatt
- B) TV-avgift
- C) Reklam
- D) Tilldelas bidrag efter antal tittare

8. Vad kallar artikelförfattarna SVTs förändring under 90-talet?

- A) Kvantifiering
- B) Intensifiering
- C) Devalvering
- D) Trivialisering

Bilaga E**1. Vilken faktor har störst påverkan på psykiskt funktionsnedsattas möjligheter att delta i samhället?**

- A) Deras rättssäkerhet
- B) Deras boende
- C) Deras sysselsättning
- D) Deras ekonomi

2. Hur stor andel kommunerna brister i tillsynen av psykiskt funktionsnedsatta?

- A) ca 50%
- B) ca 33%
- C) ca 12%
- D) ca 22%

3. Vad har den nationella psykiatriutredaren bl.a. föreslagit i sitt betänkande?

- A) Inrättande av fler psykiatriska institutioner
- B) Fler vårdare
- C) Fler alternativa vårdformer
- D) Fler sysselsättningstillfällen

4. Hur många personer bör huseras i ett LSS-boende?

- A) ca 4 st
- B) ca 22 st
- C) ca 2 st
- D) ca 15 st

5. Vad var tanken med mentalsjukhusens avskaffande?

- A) Psykiskt funktionsnedsatta skulle få lättare att delta i samhället
- B) Sänka kostnaderna för vård av psykiskt funktionsnedsatta
- C) Minska stigma förknippad med att vara psykiskt funktionsnedsatt
- D) Centralisering av vården genom att flytta vården till de "vanliga" sjukhusen

6. Varför är det problematiskt att vissa kommuner inte har koll på hur många psykiskt funktionsnedsatta de ansvarar för?

- A) Svårt att uppskatta behoven av bostäder och vård
- B) Psykiskt funktionsnedsatta behöver söka vård i andra kommuner
- C) Rättssäkerheten för de psykiskt funktionsnedsatta hotas
- D) Bristande möjligheter för sysselsättning för psykiskt funktionsnedsatta

7. Hur stor andel av kommunerna har samarbetsavtal med landsting?

- A) ca 50%
- B) ca 40%
- C) ca 30%
- D) ca 20%

8. Hur ser Socialstyrelsen till att kommunerna fullföljer sina plikter?

- A) Polisanmälan
- B) Lex Maria
- C) Återrapportering
- D) Vite